

MAAOMAVALITSUS

EESTI MAAOMAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

22. AUGUST 1932. A.

Nr. 8

KÜMNES AASTAKÄIK

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit. Toimetaja: F. Wellner.

Tellimise hind;	Toimetus ja talitus;	Kuulutuste hind:
Aastas Kr. 5.—	Tallinnas, Suur Roosikrantsi uul. Nr. 12.	1 lhk. Kr. 20.—, ½ lhk. Kr. 10.—, ¼ lhk. Kr. 5.—, 1/8 lhk. Kr. 2.50, 1/16 lhk. Kr. 1.25.
Pooles aastas „ 2.50	Telefon Nr. 452-72.	Dokumentide kaotamise kuulu- tused 50 senti dokumendi pealt.
1923 aastak. „ —.50	Jooksev arve: Eesti Panga Tal- linna osakond Nr. 609.	
1924 „ „ 3.—		
1925—1931 a. à „ 5.—		

Ilmub üks kord kuus, 12 numbrit aastas.

SISU:

Abiellumise üldistest eeltingimustest — Teofil Teder	Lhk. 121
Välismaal toimetatud Eesti kodanikkude abielu lahutamise registreerimisest — n.	„ 125
Maaomavalitsuste tulud 1930/31. aruannete järele	„ 126
Abielulahutuste asjus kohtuotsuste ärikir- jade saatmisest ja statistiliste teate- lehtede täitmisest — E. Valk	„ 13
Vallasekretäride palga riigi kanda võtmise võimalustest — Omavalitsuslane	„ 132
Riigikohtu seletusi	„ 133
Küsimusi ja vastuseid	„ 134
Kuulutusi	„ 120

Kuulutatakse maksvusetaks:

- 1) Osvald Karu hobusepass, väljaantud Kudina vallavalitsusest 3. veebr. 1921. a. nr. 707 all Johan Vadi nimel.
- 2) Hobusepass, välja antud Varangu v/v. 26. aug. 1927. a. nr. 207, ja viimati oli Kaarel Oja nimel.

Perekonnasesu**kantselei margid**

25- ja 50-sendilised

o n s a a d a

**Eesti Maaomavalitsuste Liidu
büroost**

hinnaga 10 senti poogen (20 tükki).

Eesti Omavalitsuste Kinnitus A.-S.**„OMA“****Põhi- ja lagavarakapitalid üle
Kr. 520.000.—**

toimetab

tule-,**elu-,****rahe-,****koduloomade-,****murdvarguse- ja****klaasikindlustusi.**

Edasikindlustuste vastuvõtmine valdade vastastikku kindlustusseltsidelt.

Seltsi osanikkudeks on kõigi maakondade omavalitsused, paljud linna-, alevi- ja valdade omavalitsused.

Seltsil omad majad Tartus ja Viljandis.

Juhatus ja peakontor: Tartus, Riia tn. 41, telef. 3-44 ja 5-62.

Peaagentuurid:

Tallinnas, Väike-Karja tn. 3, telef. 437-59.

Rakveres, Viru Pangas, telef. 109.

Pärnus, Riiutli tn. 29, telef. 2-30.

Agentuurid kõigil pool üle maa.

I L M U S**Sundnormide kogu maaomavalitsuste kohta.**

Koostanud: E. Maddison ja J. Kaiv.

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

40 vihku, à 32 lhk.

Saadaval brošüüritult ja nahkköites. Hind ühes saatekuldega: nahkköites, kullatud nimetusega nahal, 25 kr., brošüüritult 23. kr.

Tellimise aadress: *Eesti Maaomavalitsuste Liit,
Tallinna, Suur Roosikrantsi 12.*

Abiellumise üldistest eeltingimustest.

Teofil Teder.

Abieluseaduse (RT. 133 — 1922) esimene jagu määrab kindlaks asiolud, milised on eeltingimuseks abielusõlmimisel Eesti kodanikkude vahel nii kodumaal (lit. A) kui välismaal (lit. B), samuti ka väljamaalastel Eestis (lit. D).

Selle jao lit. A all, kaheksasse paragrahvi (§§ 2—9) on kokkuvõetud abiellu astumise üldised eeltingimused üldiselt tunnustatud normide ja kohaliku kombe kohaselt (Vab. Val. seletuskiri Abieluseadusele I Riigik. prot. lisad I—IX istungj.).

Abieluseaduse § 2 põhjal võivad abiellu astuda meesterahvad, kes 18, ja naisterahvad, kes 16 aastat vanaks saanud. Perekonnaseisuametnik, kelle poole pöörduvad veel mitte abiellumiseas olev isik abiellu registreerimise sooviavaldusega, peab sellise, kui mitteseadusliku tagasi lükkama. Perekonnaseisuametnikku, kes sellise abiellu on siiski registreerinud, võib võtta kohtulikule vastutusele. N. S. § 1563 näeb ette ka karistuse: türmi kahest kuni nelja kuuni või aresti 3 nädalast kuni 3 kuuni isikutele, kes abiellunud enne seaduses lubatud vanadust, samuti niisuguste isikute vanematele, eestkostjatele või vanematele, sugulastele, kes teadlikult olid sellega nõus või ahvatlesid neid selleks. Selline abiellu loetakse peale selle Abieluseaduse § 12 p. 1 põhjal maksvusetuks. Erandina tuleb selline abiellu maksvaks lugeda, kui naine on sellest abielust rasedaks jäänud, või kui mõlemad abikaasad enne abiellu tühistamise asja otsustamist kohtus jõudsid abielulisse täiseasse. Abiellu tühistamise asjad kohtus algatatakse prokuröri ettepanekul või asjast huvitatud eraisikute palvel (Abielusead. § 13 esimene lõige). Abieluealsus üksikute riikide järgi võttes on väga lahkuminev. Isegi Euroopa riikides tuleb ette suuri kõikumisi. Näiteks Saksamaal ei või meesterahvas abielluda alla 21 a., naisterahvas alla 16 a.; Prantsusmaal, Belgias, Itaalias, Rumeenias — meesterahvas alla 18 a., naisterahvas alla 15 a.; Portugaalias — meesterahvas alla 14 a., naisterahvas alla 12 a., Šveitsis — meesterahvas alla 20 a., naisterahvas alla 18 a.; Rootsis — meesterahvas alla 21 a., naisterahvas all 18 a. (Rootsi kuninga loal on võimalikud eran-

did); Soomes — meesterahvas alla 18 a., naisterahvas alla 17 a. Samasugune abieluealsus kui meil on maksev Lätis, Nõukogude Venemaal, Hollandis, Poolas, Ungaris. Välismaalaste abielud, mis Eesti registreerimise asutustes sõlmitakse, peavad sisuliselt vastama mõlema abikaasa kodumaa materiaalseaduse, samuti ka meie Abieluseaduse §§ 2—5 nõuetele (Abieluseaduse § 11). Sellest järgneb näiteks, et 15 a. Prantsusmaa naiskodanik, kel oma kodumaa seaduste järgi on lubatud abielluda, ei või abiellu registreerida Eestis enne 16 a. vanusesse jõudmist. Samuti ei või Eestis abiellu registreerida, näiteks Soome naiskodanikke, enne kui ta saanud 17 aastaseks, nagu seda nõuab Soome seadus, sellele vaatamata, et Eesti naiskodanikud juba 16-aastaselt võivad abielluda.

Perekonnaseisuametnikult loomulikult ei saa nõuda, et ta tunneks välisriikide seadusi, sellepärast näebki Perekonnaseisu seaduse § 48 (RT. 191/192 — 1925) ette, et välismaalased, kes soovivad Eestis abielluda, peavad perekonnaseisuametnikkudele esitama peale muude dokumentide veel nende kodumaa diplomaatliku või konsulaaresitaja tunnistuse selle kohta, et kavatsetava abiellu sõlmimiseks ei ole takistusi nende isikute kodumaa seaduste järele.

Abieluseaduse §§ 8 ja 9 põhjal peab vanemate võimu või eestkoste all oleval allealisel olema vanemate nõusolek abiellumiseks. Eestis loetakse allealisteks mõlemast soost isikud, kes ei ole veel 20 aastat vanad (Vt. Balti eraseaduse § 269 ja Täisealsuse alammäära vähendamise seadus RT. 74/75 — 1922). Nii siis peab 18 ja 19 a. Eesti meeskodanikul ja 16-, 17-, 18- ja 19-aastaselt Eesti naiskodanikul olema abiellumiseks vanemate või eestkostja nõusolek.

Sama lahkuminev kui on abieluealsus üksikutes riikides, on seda täisealsuse ajamäär üksikute riikide järele. Näiteks Ungaris, kus samasugune abieluealsus kui meil, on tarvilik abiellumiseks vanemate või eestkostja nõusolek kuni 24 aastani; Taanis — 25 aastani; Prantsusmaal, Itaalias ja Rumeenias on tarvilik isa nõusolek

kuni 25 aastani ning ema nõusolek — 21 aastani jne.

Vanemate nõusoleku nõue allealise abiellumiseks on põhjendatud perekondliku heakäigu huvides. Vanematel, kel rohkem elukogemusi kui lastel ja kes võimalised külmaverelisemalt kaaluma katsetava abielu tagajärgi, võivad tagasi hoida lapsi enneagsest abielust või abielu sidemest terveks eluajaks, mis ei tööta olla õnnelik. Vanemate nõusoleku nõue on selles mõttes õigustatud, et sellega hoitakse ära kergemeelsed ja mõtlematud abielud. Teiselt poolt avaldab poja või tütre abielu sageli mõju vanemate varanduslikule seisukorrale. Nii näiteks, kui abiellunud poeg, kel ei ole iseseisvat teenistust, elas vanemate kulul, kes pärast ta abiellumist peavad ülal pidama ka tema perekonna ja sellepärast ei saa lubada poja abiellumist ilma vanemate nõusolekuta mitte ainult viimaste huvides, vaid ka ühiskonna huvides, sest materiaalselt kindlustamatu perekond, keda vanemad ei soovi ülalpidada, peab pöörduma ühiskonna heategevuse poole. Peale selle puudutab laste abielu kaunis tunduvalt vanemate huvisid, sest abiellumise tagajärjel tuleb vanemate perekonda uus liige. Selle uue liikme ja vanemate vahel tekivad möödapääsematult lähedad suhted. Kui vanemad ei ole abiellumisega nõus, on need suhted alaliste arusaamatuste allikaks, mis omakorda võivad viia kaks perekonda täielisele lahkuminekule. Niisugune lahkuminek jätab nii lapsed kui ka vanemad ilma moraalse ja varandusliku toeta (Motiivid Vene Tsiv. sead. kava § 3. Seufferti arh. XX Nr. 137, Bukovšky Balti eraseadus seletustega lhk. 154).

Abieluseaduse § 8. tuleb nii aru saada, et abielulistel ja seadustatud lastel on tarvilik mõlemate vanemate nõusolek, arvatud välja Abieluseaduse § 8 ettenähtud juhud, kus üks vanematest on teadmata äraolekul, on ilma vanema õigusetu, on mõistuse kaotanud või üldse seesuguses olekus, kus ta oma tahet ei saa avaldada. Niisugustel juhtudel jätkub ühe vanema nõusolekust ja nimelt selle, kes teostab vanemliku võimu lapse üle.

Kuna vallaslapse üle kuulub vanemate võim emale, peab allealisel vallaslapsel olema ema nõusolek abiellumiseks (Balti eraseaduse §§ 167; 172). Samuti peab adopteeritud lapsel olema adoptiivvanemate (mitte lihaste vanemate) nõusolek abiellumiseks. Kui laps on adopteeritud

ainult üksiku (kas abielus või vallalise) isiku poolt, vajab ta selle nõusolekut. Kui abielupaar on lapse adopteerinud ühiseks lapseks või on ühe abielupoole laps teise abielupoole poolt adopteeritud, siis on mõlemate nõusolek tarvilik, nagu abielulisel lapsel (Balti eraseaduse §§ 187, 188). Perekonnaseisuaametnikule on siin mõõduandev adopteerimise kohtuotsus, missuguse ettenäitamist ta on õigustatud nõudma. Kohtuotsuse järgi teeb ta kindlaks, kes õigustatud avaldama nõusolekut.

Vanemate nõusoleku andmine on väga isikulise iseloomuga, seda võib ainult isiklikult anda, mitte näiteks voliniku kaudu.

Vanemate nõusoleku tagasivõtmine on lubatav abieluregistreerimiseni.

Nõusoleku peab andma kirjalikult (Perekonnaseisu seaduse § 45 RT. 191/192 — 1925. ja Perekonnaseisu seaduse juhtnõõride §§ 41, 42 — RT. 27 — 1931). Kui nõusoleku avaldusele ei kirjutata alla perekonnaseisuaametniku juuresolekul ja temale allakirjutaja allkiri ei ole tuttav, peab allkiri olema tõestatud notari, rahu kohtuniku, politsei või vallavalitsuse poolt.

On allealise abielluja vanemad surnud või teisel teel kaotanud vanemliku võimu, siis on allealisel abiellujal vajaline eestkostja nõusolek (vt. Abieluseaduse § 9).

Kui alla 20 a. isik Balti eraseaduse § 270 põhjal on tunnustatud täisealiseks, nõuab perekonnaseisuaametnik niisuguselt abielludasoovijalt vanemate või eestkostja nõusoleku avalduse asemel vastava kohtumääruse esitamist.

Keelduvad vanemad ehk üks neist, või ka eestkostja oma nõusolekut andmast allealisele abiellumiseks ilma mõjuva põhjusega (Abieluseaduse § 9 on loetletud põhjused millal eestkostja võib keelduda nõusolekut andmast), siis võib allealise kaeuse peale loa anda abiellumiseks vastav vaestelastekohus.

Vanemate või eestkostja nõusoleku puudumine on möödamineva iseloomuga abiellumisetakistus, mis kaob niipea kui abieluline saanud 20 aastaseks. On abieluline allealine siiski abiellu registreeritud vanemate või eestkostjate nõusolekuta, ei ole sellel asiolul mõju abielu maksvusele, — abielu jääb maksma. Kuid allealistele, kes abielluvad vanemate või eestkostja nõusolekuta, on nähtud ette karistus N. S. § 1566 järele. Samuti võib võtta vastutusele perekonnaseisuaametniku, kes registreerib allealise abielu ilma vanemate või eestkostja nõusolekuta, võimupiiridest

üleastumise või lohaka asjaajamise pä-
rast (K. S. adm. os. seletus 13. III. 1930.,
nr. 6374).

Abieluseaduse § 3. on ettenähtud mil-
liste suguluse ja hõimluse vahekordade
juures on keelatud abiellumine. Selle pa-
ragrahi täpsemaks mõistmiseks peab
tundma Eestis suguluse ja hõimluse kohta
maksvaid norme, mis ettenähtud Balti
eraseduse §§ 241—265 ja Narooataguste
valdade ja Petserimaa suhtes Vene Tsi-
viilseaduses (V. S. K. X k. j. I §§ 196—
211).

Veresugulus või sugulus kitsamas mõt-
tes on sigitamisest tekkinud vahekord ka-
he või mitme isiku vahel (B. E. S. § 241).
Suguluse lähedus määratakse joonte ja
astmete järele (B. E. S. § 242). Sugulus-
suhe kahe vahetult üksteisest sigitamise
teel põlveneva isiku vahel nimetatakse ast-
meks, nii et iga sigitamisega moodustub
üks aste. Mitme katkestamatalt ükstei-
sele järgneva astme ühendus moodustab
joone. Jooned on kas otsejooned või kõr-
valjooned (B. E. S. § 243). Need sugul-
lased, kes üksteisest põlvenevad, moodus-
tavad otsejoone ja neid nimetatakse üks-
teise ülenejateks või alanejateks, selle
järgi, kas sugulust arvatakse sigitatust
sigitajani ülespoole või sigitajast sigita-
tuni allapoole. Selle järgi jaguneb ka ot-
sejoon ise ülenevaks ja alanevaks jooneks.
Ülenevasse joonde kuuluvad vanemad (isa,
ema), vanavanemad (vanaisa, vanaema)
jne., alanevasse lapsed (pojad, tütre-
d, lapselapsed (pojapojad, pojatütred, tütre-
pojad, tütreütred) jne. (B. E. S. § 244).

Alanejate ja ülenevate sugulaste vahe-
line abielu on keelatud. Nii näiteks ei
tohi abielluda isa tütreaga, poeg emaga, va-
naisa tütreütrega jne.

Kui joon koosneb niisugustest sugul-
lastest, kes ühisest kolmandast isikust —
tüve isast või tüveemast — võrsunud, kuid
üksteisega otsejoones sugulased ei ole, siis
nimetatakse seda joont kõrvaljooneks ja
teda moodustavaid sugulasi kõrvalsugu-
lasteks. Viimaste hulka kuuluvad venn-
nad ning õed ja nende alanejad, vanaisa
ja vanaema vennad ning õed ja nende
alanejad jne. (B. E. S. § 245). Kõikide ühi-
sest kolmandast isikust põlvenevate sugul-
laste koondus nimetatakse tüveks. Kahe
isiku suguluse lähedus otsejoones määra-
takse astmete, s. o. nende isikute vahel
olnud sündimiste arvuga. Nii on poeg
isaga esimeses astmes, pojapoeg vanaisa-
ga teises astmes sugulane jne. (B. E. S.

§§ 246, 247). Kõrvaljoones suguluse lähe-
duse äramääramisel võetakse arvesse kõi-
ge pealt tüvede lähedus ja siis igas tüves
astme lähedus. Nii on vennad ja õed oma
vahel teises astmes sugulased, onu oma
vennatütrega, tädi oma õepojaga kol-
mandas, venna- ja õelapsed neljandas jne.
(B. E. S. § 249). Esimese tüve moodus-
tavad need sugulased, kes põlvenevad iea-
tava isiku lähemast ülenejast, s. o. tema
isast või emast ja järjelikult õed ja ven-
nad, nende lapsed, lapselapsed jne. Teine
tüvi algab teisest ülenejast, s. o. mõle-
mast vanaisast ja mõlemast vanaemast
ja sellesse kuuluvad onud ja tädid, onu- ja
tädi- ja tütre- ja onu- ja tüditütred ja nende
alanejad (B. E. S. § 251, 252). Samal
viisil määratakse ära ka muude kaugema-
test ülenejatest algavate tüvede lähedus.
Kes oma sugulust teise isikuga tuletab
kahest või mitmest alusest, on selle teise
isikuga kahekordses või mitmekordses su-
guluses (B. E. S. § 257).

Sugulus vendade ja õdede vahel on kas
täielik või poolik. Täisvennad ja täisõed
on need, kelledel on ühine isa ja ühine
ema. Poolvennad ja poolõed on need, kes
põlvenevad ühisest isast, aga mitmest
emast, või ümberpöörduvalt ühisest emast,
aga mitmest isast. Ühe abikaasa lapsed
tema endisest abielust ei ole sugulased
teise abikaasa lastega selle endisest abi-
elust, kuna nad ei põlvene ühisest isast
ega ühisest emast (B. E. S. § 258). Võõ-
rasõdede ja võõrasvendade vaheline abielu
ei ole järjelikult keelatud.

Abieluseaduse § 3 keelab abielu täis-
ja poolvendade ning õdede vahel, onu ja
tema venna- või õetütre vahel, tädi ja tema
venna- või õepoja vahel — vaatamata selle
peale, kas see sugulus on tekkinud abielust
või väljaspool abielu. Sellest näeme, et
kõrvaljoones neljandas ja kaugemas ast-
mes sugulaste vaheline abielu ei ole meil
keelatud. Näiteks meesterahvas ei tohi
abielluda oma täis- või poolõega või nende
tütreaga. Tema abiellumist aga oma õe-
või venna lapse lapsega, kellega ta juba
4. astmes sugulane, seadus ei keela. Sa-
muti ei keela seadus vennalaste ja õelaste
või teisiti öeldud onupoja (Vetter, cousin,
dvojurodnõij brat) ja täditütre (Base,
cousine, dvojurodnaja sestra) vahelist abi-
elu, või nagu seda veel väljendada võib,
ei ole keelatud abielu isikute vahel kelle
isad on vennad või emad on õed. Seda
enam ei ole keelatud neiu abielu oma isa
onupojaga (s dvojurodnõim bratom otza)

või teisiti öeldud, meesterahva abielu oma isa vennapoja tütreaga, kuna siin on tegemist juba 5. astme sugulusega.

Kuna abielukeeld sugulaste vahel põhjeneb peaaasjalikult võitlusele degeneratsiooniga, siis ei tehta vahet, kas sugulus on tekkinud abielust ehk väljaspool abielu; muidugi on väljaspool abielu tekkinud sugulust sagedasti õige raske tõendada, registreerimisamet peab aga alati silmas pidama, et ainult tõendused, mitte aga „võimalused ja eeldused“, õigustavad abieluregistreerimise keelu. (Vab. Val. seletuskiri Abieluseadusele I Riigik. prot. lisad I—IX istungj., veerg 1026).

Vahekorda, milles seisab üks abikaasa teise abikaasa veresugulastega, nimetatakse hõimluseks. Hõimlus, millele võõras on füsioloogiline moment, luuakse ainult abieluga — mitte väljaspool abielulise ühendusega. Hõimlus ei lõpe selle abielu lõppemisega, millest ta tekkinud. Samas astmes, milles keegi ühe abikaasaga sugulane, on ta teise abikaasaga hõimlane. Hõimlastest on meil abielu keelatud ainult võõrasisa ja võõrastüt্রে ning võõrasema ja võõraspoja vahel. Ei ole keelatud näiteks lesel või lahutatul abielluda oma endise abikaasa õega või oma võõrasema õega.

Praktikas on ettetulnud juhte, kus isikud, kes omavahel niisuguses suguluses, milles keelatud abielluda, on pööranud Kohtu- ja siseministeriumi poole palvega neile abiellumist siiski lubada. Et maksev seadus Kohtu- ja siseministrile ei anna õigust seaduses keelatud juhtumitel abieluõlmimist mõnesugustel põhjustel lubada, ei saa ministerium niisuguste avaldustele vastu tulla.

On abiellu registreeritud isikud, kes omavahel neis sugulus- või hõimlusastmetes, mis Abieluseaduse järele takistavad abielluastumist, siis loetakse niisugune abielu maksvuseta (Ab. s. § 12 p. 2).

Niisuguse abielu tühistamise asjad kohtus algatakse prokuröri ettepanekul ehk asjast huvitatud erasikute palvel (Ab. s. § 13).

Perekonnaseisuatmetnik, kes niisuguse abielu sõlminud, võib vastutusele võetud saada Nuhtlusseaduse §§ 1574, 1575, 1577 või §§ 338, 341 (V. S. K. XV k. 1885 järg 1912—1914) põhjal. Süüdlast selles, et ta abiellus teadvalt nii läheda astmelise sugulasega või hõimlasega, kellega abiellumine keelatud karistatakse Nuhtlusseaduse §§ 1559, 1560, 1561 põhjal. Krimi-

naalseadustikus on selles asjas karistus ettenähtud § 389 (RT. 56 — 1929. art. 396).

Abieluseaduse § 6. põhjal on keelatud abielu adoptiiv-vanemate ja -laste vahel niikaua, kui kestab adoptioon.

Adoptioon sünnitab samasuguse vahekorra, nagu lihaste vanemate ja laste vahel (vt. B. E. S. § 259); sellepärast ei ole abielu adopteerijate ja daopteeritavate vahel muidugi mõista lubatav; Balti eraseaduse III k. § 186 põhjal võivad aga isikud, kes on adopteeritud enne nende täisealisust, adoptioonist loobuda täisealiseks saades. Lõpetab kohus adoptiooni, langeb see abielukeeld ära (Vab. Val. seletuskiri Abieluseadusele I Riigik. prot. lisad I—IX istungj. veerg 1027).

Abieluseaduse § 4 põhjal ei või abiellu astuda: parandamata vaimuhaiged, lange-tõbised raskel kujul, s. o. üldse isikud, kes oma teo iseloomust ja tähendusest ei suuda aru saada ehk oma tegevust juhtida; pidalitõbised ja suguhaiged haiguse nakavuse järgus.

Abielu, nagu iga kodanlik leping, eeldab teadlikult tehtud tahteavaldust, oma-dust mõista ja hinnata toimetust ennast, tema tähtsust ja järeldusi. Sellekohane seaduse nõue on absoluutne. Kestev võimetus teadlikuks tegevuseks nõdra- ehk hullumeelsuse jne. tõttu, toob enesega kaasa abielu tingimatu maksvuseta (vt. Abielu seaduse § 12 p. 3); ajutine mõistuse puudumine — abielluastumise silmapilgul, — samuti ka eksitus, sündimine jne. annavad abikaasale õiguse nõuda abielu maksvuseta tunnistamist (Abielu seaduse §§ 14, 15 ja Vab. Val. seletuskiri Abieluseadusele I Riigik. prot. lisad I—IX istungj. veerg 1027).

Oma teo iseloomust ja tähendusest arusaajaks tuleb lugeda iga isik, kel mitte lapsealisuse või vaimuhaiguse, vaimunõtruse, purjusoleku või sellesarnaste seisukordade pärast puudub võime teadlikult talitada (Šveitsi tsiv. sead. § 16).

Näivad abielluda soovijad perekonna-seisuatmetnikule oma teo iseloomust ja tähendusest arusaajad olema, võtab ta abielu sooviavalduse vastu ja kuulutab välja, vaatamata kolmandate isikute vastupidisele kinnitusele ja jätab asjast huvitatutele võimaluse protestide sisseandmise korras oma vastuväited maksma panna.

Perekonnaseisuatmetnikul ei ole tarvis otsustada kas on tegemist näiteks vaimuhaigusega, alkoholismiga, morfiiumiga

jne. Tal tuleb vaid kindlaks teha, kas abielluda soovijad momendil, mil nad abiellumissooviavalduse esitavad või abieluakti kokkuseadmisele ilmuvad, omavad küllaldast otsustusvõimet, et arusaada oma sammu tagajärgedest ja ulatavusest. Eitavale otsusele jõudes, keeldub perekonnaseisuametnik palutud toimingut ettevõtmast.

Abiellumine petuse abil, sundimise teel või abiellumine isikuga, kes oli abiellumise ajal mittesüüdiv on karistatav Nuhtlusseaduse §§ 1550, 1551 (Kriminaalseadustikus §§ 388, 394, 387).

Abieluseaduse § 5 põhjal ei või keegi uude abiellu astuda enne, kui tema eelmine abielu ei ole lõppenud abikaasa surma tõttu, või seadusjõusse astunud kohtuotsuse läbi.

Kui perekonnaseisuametnik tema hoiul olevate perekonnaseisuraamatute järgi ei saa kindlaks teha, et endine abielu lõppenud, nõuab ta abielluda soovijalt vastava surmatunnistuse või seadusejõusse astunud kohtuotsuse esitamist. Kui abielluda soovija ei suuda küllaldast tõendust esitada senise abielu lõppemise kohta, ütleb perekonnaseisuametnik uue abielu registreerimisest ära.

Isik, kelle abikaas teadmata kadunud, võib abielluda alles siis, kui esitab perekonnaseisuametnikule seadusejõusse astunud kohtuotsuse, millega see abielu lahutatud või tühistatud.

Nuhtlusseaduse § 1558 põhjal karistatakse isikut, kes astub uude abiellu enne senise abielu lõppemist, kui ka isikut, kes abiellub teadlikult isikuga kelle senine abielu ei ole veel lõppenud, samuti tunnustajaid, kes niisugusele abieluaktile alla kirjutunud. Kriminaalseadustikus on samas asjas karistus ette nähtud § 390 (RT. 59 — 1929). Ka perekonnaseisuametnikku

võib võtta vastutusele, kes teadlikult sellise abielu sõlmis, või kelle lohaka asjaajamise pärast niisugune abielusõlmimine sai võimalikuks.

Kui isiku, ühel ja samal ajal mitmes abielus olemine saanud teatavaks perekonnaseisuametnikule, teatab ta sellest prokurörile K. S. adm. os. seletus 8. XII. 1926. Nr. 1029, Viljandi maavalitsusele). Niisugune abielu loetakse maksvuseta ja tühistatakse kohtu teel prokurööri ettepanekul või asjast huvitatud eraisiku palvel (Abieluseaduse § 12 p. 4 ja § 13).

Isa selgekstegemise sihil ja abielus algatatud nascituuri (lapse loode) huvides, keelatakse Abieluseaduse § 7-das lesk- ehk lahutatud naisele uude abiellu astumine kuni raskejalgse seadusliku tähtaja möödumiseni (Balti eraseaduse III k. § 135), — see on 10 kuud. Selle keelu põhimõttega kooskõlas langeb keeld enne tähtaega ära, kui tõendatakse, et lesk või lahutatud naine sünnitas lapse pärast abielu lõppemist, ehk nelja kuu pärast (kui küsimus raskejalgse kohta võib eksimata otsustatud saada) ei olnud veel raskejalgne; sama kaalutlustel ei nõua seda tähtaega muidugi ka üksikeisest lahutatud abikaasade uus abielu (Vab. Val. seletuskiri Abieluseadusele I Riigikogu prot. lisad I—IX istungj. veerg 1027).

Abieluseaduse § 7. tähendatud abiellumise takistus on möödamineva iseloomuga ja on sisseseatud silmaspidades perekondlike ja varanduslike vahetõrke vanemate ja laste vahel (K. S. adm. os. seletus 11. Ij. 1926. nr. 504 Pärnu l. prs. a-le.) Kohtu- ja siseministeeriumil puudub õigus Abieluseaduses kindlaksmääratud tähtaegasid lühendada (K. S. adm. os. seletus 17. III. 1927. nr. 308 Arusaare ap. õig. kog. prs. a-le).

Välismaal toimetatud Eesti kodanikkude abielu registreerimisest.

Muude perekonnaseisumuudete registreerimise hulgas kuulub perekonnaseisuametniku kompetentsi ka välismaal toimetatud Eesti kodanikkude abielulahutuse ja abielumaksvuseta tunnistamise registreerimine, s. o. küsimuse otsustamine, kas tunnustada teatavil juhtumil välismaal toimetatud abielulahutusi ja maksvuseta tunnistamisi, kui asjaosalistena

esineb Eesti Vabariigi kodanikke, või mitte.

Perekonnaseisuseaduse kohta antud juhtnõrde § 68 (R. T. nr. 48 — 1926.) on öeldud, et juhtumil, kui Eesti kodaniku abielu välismaal lahutatud või maksvuseta tunnistatud, otsustab perekonnaseisuametnik igal üksikul juhtumil temale (Järg lk. 130.)

Maavalitsuste tulud 19

Tulude nimetus	Harju		Järva		Lääne		Petseri		Pärnu	
	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
Korralised tulud.										
I. MAKSUD OMAVAL. MAKSUSEADUSTE JÄRELE.										
1. Kinnisvarade maks	93.911.—	13,06	68.142.—	11,71	72.634.—	13,49	58.815.—	17,22	75.526.—	10,91
2. Tulumaks	60.394.—	8,40	33.273.—	5,72	47.619.—	8,85	40.632.—	11,89	50.421.—	7,29
3. Äritunnistuste maks	9.095.—	1,26	5.764.—	0,99	6.915.—	1,28	2.499.—	0,73	8.646.—	1,25
4. Trahterimaks	14.127.—	1,96	1.852.—	0,32	1.070.—	0,20	8.674.—	2,54	10.927.—	1,58
5. Laada ja turuplatsi maks	1.395.—	0,19	1.268.—	0,22	1.273.—	0,23	79.—	0,02	1.729.—	0,25
6. Lõbustumaks	3.693.—	0,51	5.859.—	1,01	969.—	0,18	2.—	0,00	4.491.—	0,65
7. Laskeriista lubade maks	2.055.—	0,29	1.040.—	0,18	1.228.—	0,23	402.—	0,12	1.813.—	0,27
8. Jahilubade maks	4.445.—	0,62	806.—	0,14	2.150.—	0,40	576.—	0,17	2.015.—	0,29
9. Suvitumaks	522.—	0,07	—	—	—	—	—	—	—	—
10. Kautselei maks	—	—	26.—	0,00	49.—	0,01	58.—	0,02	95.—	0,01
11. Liikumisabinõude maks veeteedel	—	—	—	—	1.285.—	0,24	—	—	850.—	0,12
Kokku ptk. I.	189.637.—	26,36	118.030.—	20,29	135.192.—	25,11	111.737.—	32,71	156.513.—	22,62
II. TOETUSSUMMAD. (Riiklised.)										
1. Hoolekande alal	5.236.—	0,73	—	—	—	—	2.076.—	0,61	14.057.—	2,03
2. Hariduse alal	—	—	158.—	0,03	—	—	—	—	—	—
3. Tervishoiu alal	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4. Majanduse alal	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kokku ptk. II.	5.236.—	0,73	158.—	0,03	—	—	2.076.—	0,01	14.057.—	2,03
III. TAGASISAADAVID KULUD.										
1. Administratiiv alal	—	—	6.488.—	1,12	170.—	0,03	61.—	0,02	—	—
2. Hariduse alal	1.800.—	0,25	750.—	1,13	—	—	—	—	—	—
3. Tervishoiu alal	—	—	—	—	—	—	11.205.—	3,28	—	—
4. Hoolekande alal	—	—	3.310.—	0,57	—	—	—	—	—	—
5. Põllumajanduse alal	235.—	0,03	250.—	0,04	979.—	0,18	1.495.—	0,44	—	—
6. Majanduse alal	—	—	—	—	—	—	—	—	1.314.—	0,19
Kokku ptk. III.	2.035.—	0,28	10.798.—	1,86	1.149.—	0,21	12.761.—	3,74	1.314.—	0,19
IV. MAAVAL. ASUTUSED JA NENDE PÕLLUMAJANDUSED.										
1. Keskk-, kutse- ja täienduskoolid	705.—	0,10	10.967.—	1,89	20.764.—	3,86	—	—	19.655.—	2,84
2. Lastekodud ja suvekoloniid	20.428.—	2,84	4.520.—	0,78	—	—	—	—	12.066.—	1,74
3. Vanade- ja nõdramoistustuste kodud	7.672.—	1,07	13.583.—	2,33	11.349.—	2,11	848.—	0,25	93.926.—	13,57
4. Kodumajanduskoolid	22.177.—	3,08	—	—	12.833.—	2,38	—	—	—	—
5. Haigem. ambulatoor. ja laboratooriumid	—	—	17.822.—	3,06	38.629.—	7,18	21.202.—	6,20	765.—	0,11
6. Loomakliinikud	—	—	—	—	—	—	—	—	15.—	0,01
7. Põllutöökoolid	—	—	15.707.—	2,70	7.233.—	1,34	—	—	—	—
Kokku ptk. IV.	50.982.—	7,09	92.599.—	10,76	90.808.—	16,87	22.050.—	6,45	126.427.—	18,27

31. a. aruannete järele.

Saare		Tartu		Valga		Viljandi		Viru		Võru		Kokku	
Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
28.643.—	5,70	165.564.—	16,25	33.658.—	13,01	82.181.—	13,32	93.520.—	9,33	69.442.—	10,57	8.420.36	12,15
36.790.—	7,32	84.888.—	8,34	17.799.—	6,88	39.980.—	6,48	75.108.—	7,49	50.013.—	7,62	5.369.17	7,75
2.661.—	0,53	10.196.—	1,00	3.367.—	1,30	5.146.—	0,83	11.369.—	1,14	6.519.—	0,99	721.77	1,04
54.—	0,01	5.990.—	0,59	6.118.—	2,36	6.786.—	1,10	3.973.—	0,40	5.465.—	0,83	650.36	0,94
550.—	0,11	1.144.—	0,11	483.—	0,17	1.163.—	0,19	904.—	0,09	292.—	0,04	102.80	0,15
142.—	0,03	5.691.—	0,56	3.684.—	1,42	4.373.—	0,71	13.452.—	1,34	1.864.—	0,28	442.20	0,63
490.—	0,10	2.282.—	0,22	448.—	0,17	1.760.—	0,29	2.154.—	0,21	1.345.—	0,21	150.17	0,21
1.960.—	0,39	2.925.—	0,29	610.—	0,23	2.475.—	0,40	3.384.—	0,34	870.—	0,13	222.16	0,32
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	522.—	0,01
81.—	0,01	67.—	0,00	45.—	0,02	80.—	0,01	—	—	73.—	0,01	574.—	0,01
1.741.—	0,34	—	—	—	—	60.—	0,01	700.—	0,07	—	—	4.636.—	0,07
73.112.—	14,54	278.747.—	27,36	66.212.—	25,58	144.004.—	23,34	204.564.—	20,41	135.883.—	20,68	16.136.31	23,28
1.276.—	0,25	—	—	3.793.—	1,46	—	—	—	—	2.932.—	0,45	29.370.—	0,42
567.—	0,12	—	—	201.—	0,08	—	—	—	—	—	—	926.—	0,01
—	—	—	—	1.736.—	0,67	—	—	—	—	—	—	1.736.—	0,03
—	—	2.707.—	0,26	—	—	—	—	—	—	—	—	2.707.—	0,04
1.843.—	0,37	2.707.—	0,26	5.730.—	2,21	—	—	—	—	2.932.—	0,45	34.739.—	0,50
1.562.—	0,31	3.799.—	0,37	—	—	—	—	—	—	—	—	12.080.—	0,17
697.—	0,14	390.—	0,04	947.—	0,36	7.291.—	1,18	805.—	0,08	500.—	0,08	13.180.—	0,19
1.570.—	0,31	1.905.—	0,19	—	—	536.—	0,09	200.—	0,02	200.—	0,03	15.616.—	0,23
—	—	3.975.—	0,39	4.725.—	1,83	—	—	10.952.—	1,09	—	—	22.962.—	0,33
750.—	0,15	5.134.—	0,50	—	—	3.671.—	0,59	460.—	0,05	—	—	2.959.—	0,04
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11.329.—	0,17
4.579.—	0,91	15.203.—	1,49	5.672.—	2,19	11.498.—	1,86	12.417.—	1,24	700.—	0,11	78.126.—	1,13
48.450.—	9,63	—	—	—	—	25.902.—	4,19	85.350.—	8,51	18.012.—	2,74	229.805.—	3,32
4.014.—	0,80	11.822.—	1,16	—	—	8.492.—	1,38	8.912.—	0,89	13.604.—	2,07	83.858.—	1,21
2.523.—	0,50	38.964.—	3,83	3.253.—	1,26	39.568.—	6,41	41.561.—	4,15	43.887.—	6,68	297.134.—	4,29
2.583.—	0,51	361.—	0,04	—	—	—	—	24.078.—	2,40	—	—	62.032.—	0,90
32.574.—	6,48	—	—	—	—	20.359.—	3,30	1.015.—	0,10	—	—	132.366.—	1,91
7.200.—	1,44	—	—	—	—	849.—	0,14	230.—	0,20	—	—	1.094.—	0,01
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	101.470.—	15,45	131.610.—	1,89
97.344.—	19,36	51.147.—	5,03	3.253.—	1,26	95.170.—	15,42	162.146.—	16,07	176.973.—	26,94	937.899.—	13,53

Tulude nimetus	Harju		Järva		Lääne		Petseri		Pärnu	
	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
V. VARANDUSTE TULUD.										
1. Kapitalide % %	2.490.—	0,35	—	—	1.241.—	0,23	232.—	0,07	3.235.—	0,47
2. Rendid ja üürid	8.856.—	1,23	2.956.—	0,51	1.053.—	0,20	5.602.—	1,64	1.125.—	0,16
3. Tagasimaksmata ülekanded kapitalidest	4.261.—	0,59	—	—	—	—	—	—	1.197.—	0,17
4. Varanduste müügist	—	—	—	—	280.—	0,05	—	—	1.075.—	0,16
Kokku ptk. V.	15.607.—	2,17	2.956.—	0,51	2.574.—	0,48	5.834.—	1,71	6.632.—	0,96
VI. MITMESUGUSED TULUD.										
1. Viivitusprotsendid	3.970.—	0,55	—	—	3.047.—	0,57	8.849.—	2,59	2.393.—	0,34
2. Eelarvel. ülejäägid eelm. aast.	816.—	0,11	—	—	—	—	—	—	6.088.—	0,88
3. Juhuslikud tulud	1.718.—	0,24	3.062.—	0,52	1.156.—	0,21	942.—	0,27	2.804.—	0,41
Kokku ptk. VI.	6.504.—	0,90	3.062.—	0,52	4.203.—	0,78	9.791.—	2,86	11.285.—	1,63
VII. LAENUD.										
	—	—	—	—	3.000.—	0,56	17.470.—	5,11	—	—
VIII. ETTEVÕTTED.										
	—	—	8.858.—	1,52	6.786.—	1,26	1.398.—	0,41	—	—
Korralised tulud kokku	270.001.—	37,53	206.461.—	35,49	243.712.—	45,27	183.117.—	53,60	316.228.—	45,70
IX. ERAKORRALISED TULUD.										
	—	—	4.215.—	0,72	3.700.—	0,69	10.000.—	2,93	31.552.—	4,56
Korralised ja erakorralised tulud kokku	270.001.—	37,53	210.676.—	36,21	247.412.—	45,96	193.117.—	56,53	347.780.—	50,26
X. TEEDEKAPITALI TULUD.										
1. Riiklik toetus	339.668.—	47,22	312.983.—	53,80	164.628.—	30,58	115.000.—	33,66	275.406.—	39,80
2. Maavalitsuse toetus	—	—	1.834.—	0,32	813.—	0,15	—	—	6.336.—	0,91
3. Maksud teedekapitali heaks	72.047.—	10,02	50.168.—	8,62	48.722.—	9,05	25.897.—	7,58	51.736.—	7,48
4. Maade ja varanduste müügist	—	—	—	—	—	—	408.—	0,12	—	—
5. Ujuvate sildade ja parvede maksud	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6. Juhuslikud tulud	6.418.—	0,89	28.—	0,01	624.—	0,12	184.—	0,05	4.397.—	0,64
7. Eelmiste aastate ülejäägid	31.202.—	4,34	6.033.—	1,04	76.155.—	14,14	7.031.—	2,06	6.324.—	0,91
8. 1931/32. a. eelkrediidi arvel	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9. Maade ja hoonete rent	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Teedekapitali tulud kokku	449.335.—	62,47	371.046.—	63,79	290.942.—	54,04	148.520.—	43,47	344.199.—	49,74
Tulud ühtekokku	719.336.—	100%	581.722.—	100%	538.354.—	100%	341.637.—	100%	691.979.—	100%

Saare		Tartu		Valga		Viljandi		Viru		Võru		Kokku	
Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
—	—	3.514.—	0,35	2 141.—	0,83	484.—	0,08	1.208.—	0,12	636.—	0,10	15.181.—	0,22
21.924.—	4,36	30.385.—	2,98	489.—	0,19	2.517.—	0,42	5.788.—	0,58	675.—	0,10	81.470.—	1,18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5.458.—	0,08
—	—	160.—	0,02	—	—	—	—	—	—	200.—	0,03	1.715.—	0,02
21.924.—	4,36	34.059.—	3,35	2.630.—	1,02	3 101.—	0,50	6.996.—	0,70	1.511.—	0,23	103.824.—	1,50
616.—	0,12	5.934.—	0,58	1 324.—	0,52	3.171.—	0,51	5.154.—	0,51	4.369.—	0,67	38.827.—	0,56
2.194.—	0,43	—	—	4.075.—	1,57	6.909.—	1,12	22.158.—	2,21	—	—	42.240.—	0,61
1.458.—	0,29	4.082.—	0,40	1.509.—	0,58	10.235.—	1,66	7.582.—	0,76	6.276.—	0,95	40.824.—	0,59
4.268.—	0,84	10.016.—	0,98	6 908.—	2,67	20.315.—	3,29	34.894.—	3,48	10.645.—	1,62	121.891.—	1,76
—	—	68.500.—	6,72	—	—	—	—	—	—	—	—	88.970.—	1,28
—	—	—	—	—	—	—	—	36 048.—	3,59	—	—	53.090.—	0,77
203.070.—	40,38	460.379.—	45,19	90.405.—	34,93	274.088.—	44,41	456.065.—	45,49	328.644.—	50,03	30.321.70	43,75
45.001.—	8,95	7.000.—	0,69	—	—	7.637.—	1,24	37.863.—	3,78	—	—	1.469.68	2,13
248.071.—	49,33	467.379.—	45,88	90.405.—	34,93	281.725.—	45,65	493.928.—	49,27	328.644.—	50,03	31.791.38	45,88
202.664.—	40,30	446.355.—	43,81	124.731.—	48,20	243.883.—	39,52	343.745.—	34,28	275.246.—	41,90	2.844 309.—	41,04
750.—	0,15	12.182.—	1,19	794.—	0,31	1.440.—	0,23	3.000.—	0,30	552.—	0,08	27.701.—	0,40
25.538.—	5,08	76.083.—	7,47	21.126.—	8,16	39.056.—	6,33	93.039.—	0,28	47.903.—	7,29	551.315.—	7,95
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	408.—	0,01
—	—	1.841.—	0,18	—	—	—	—	—	—	—	—	1.841.—	0,03
853.—	0,17	10.477.—	0,03	362.—	0,14	2.970.—	0,48	3.774.—	0,37	3.740.—	0,57	33.827.—	0,49
24.981.—	4,97	4.476.—	0,44	21.386.—	8,26	48 021.—	7,79	—	—	—	—	225.609.—	3,25
—	—	—	—	—	—	—	—	65.000.—	6,50	—	—	65.000.—	0,94
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	842.—	0,13	842.—	0,01
254.786.—	50,67	551.414.—	54,12	168.399.—	65,07	335.370.—	54,35	508.558.—	50,73	328.283.—	49,97	3.750.852.—	54,12
502.857.—	100%	1018.793.—	100%	258 804.—	100%	617.095.—	100%	1002.486.—	100%	656.927.—	100%	6.929.990.—	100%

esitatud dokumendi põhjal (prs. § 50, R. T. 191/192 — 1925.), kas abielu lahutamist või maksvusetuks tunnustamist perekonnaregistrisse kanda või mitte, kusjuures oma otsuse kirjutab perekonnaseisuaametnik protokolliraamatusse, tähendades ära dokumente, mis temale registreerimiseks esitatud. Oma otsusest annab perekonnaseisuaametnik kirjalikult ja eitava otsuse puhul ka motiveeritult teada pooltele, kes võivad eitava otsuse peale edasi kaevata administratiivkohtu korras rahukohtunikule või pärast otsuses tähendatud puuduste kõrvaldamist uuesti paluda registreerimist (prs. sead. § 51 II lõige, R. T. 191/192 — 1925.).

Abieluseaduse § 34 (R. T. nr. 138 — 1922.) järgi välismaal toimetatud Eesti kodanikkude abielu maksvusetuks tunnustamine ja lahutamine, kui see on toimetatud koha peal maksva seadusliku korra järgi, loetakse Eestis maksvaks, kui seesugune maksvusetuks tunnustamine või lahutamine sündis ühel neist põhjustist, mis on ette nähtud abieluseaduses abielu maksvusetuks tunnustamise või lahutamise kohta, kusjuures välismaal abieluseaduses § 30 (vastastikune kokkulepe) ette nähtud põhjusel toimetatud abielulahutamise registreerimiseks Eestis on tarvilik, et mõlemad lahutatud abikaasad lahutamise registreerimise piires kinnitaks, et lahutamise põhjuseks oli tõesti nende omavaheline kokkulepe.

Nagu eeltoodust näeme, üldiselt Eesti Vabariigi kodanikkude abielu lahutusi, mis toimetatud välismaal, teatavatel tingimustel on võimalik tunnustada. Erandina selles küsimuses tuleb käsitada aga abielulahutusi, mis toimetatud Nõukogude Venes. Nimelt Riigikohtu administratiiv osakonna seletuse nr. 659 — 1922. järgi tuleb tunnustada Eestis Nõukogude Vene kodanikkude suhtes Nõukogude Vene kompetentsete asutiste abielulahutuse toimetusi, kuna Eesti Vabariigi kodanikkude suhtes Nõukogude Vene asutiste abielulahutuse otsusi tunnustada ei saa. Seega Riigikohtu administratiiv osakonna seletusega on lahendatud Nõukogude Venes toimetatud abielulahutuste tunnustamine siis, kui lahutatud pooled on Nõukogude Vene kodanikud ja ka sel juhtumil, kui nad on Eesti kodanikud, kuid täiesti lahendamata on küsimus, kuidas suhtuda Nõukogude Vene kompetentsete asutiste

otsustele sel puhul, kui üks lahutatavaist poolist on Nõukogude Vene ja teine Eesti kodanik.

Muuseas sellelaadse küsimusega tuli puutuda kokku ka Tallinna linna perekonnaseisuaametil. Et küsimus oli tekkinud esmakordselt pöörduiti Kohtu- ja siseministeeriumi administratiiv osakonna poole, kust seletati (admin. osakonna kiri Tallinna linna perekonnaseisuaametile 21. mail 1931.), et administratiiv osakonna arvates tuleb Nõukogude Venes toimetatud abielulahutusi Eestis maksvaks lugeda, kui üks lahutatavaist on Eesti ja teine Nõukogude Vene kodanik ja kui abielulahutuse põhjuseks on üks neist põhjustist, mis on meie abieluseaduse järgi abielulahutuse põhjuseks.

Siia juurde võiks veel märkida, et tegelikus elus sagedasti esineb juhte, kus üks abielu pooltest on Nõukogude Vene ja teine Eesti Vabariigi riikkondlane, sejuures elunedes üks Eestis ja teine Nõukogude Venes.

Puudutades abielulahutuse registreerimise tehnilist külge, tuleb märkida, et esmajoones peab selgitama loomulikult esitatud dokumentide seaduspärasuse. Milgil tingimusel ei või unustada nõutavast dokumentide legaliseerimist. Asja otsustamist teostada alles siis, kui kõik nõutavad asiolud selgitatud. Koostatavasse protokollile tuleb märkida esmajoones dokumendid, millest protokollile koostamise tarvidus tekkinud, teiseks perekonnaseisuaametniku otsuse motiivid ja kolmandaks eraldi otsus. Vajaduse korral peab asjaosalisele antama välja ärakiri motiividest ja otsusest ehk ainult otsusest — kui see asjaosalisi rahuldab.

Asja lähemaks selgitamiseks lisame siia juurde ka ühe abielulahutuse registreerimise otstarbel koostatud protokollile ärakirja, millise koostamisel peale maksvate seaduste ja juhtnööride võetud arvesse ka Kohtu- ja siseministeeriumi adm. osakonna seletus 21. maist 1931. nr. 81., ning seepärast tohiks olla analoogia loomise aluseks sellelaadsete protokollide koostamisel.

Protokoll on sisuliselt järgmine:

13. detsembril 1930. a. saabus U. valla perekonnaseisuaametnikult Mathilde-Helene P. neiuna B. tütre Helene-Marie P. sünniakti ärakiri ühes sinna juurde kuuluva kirjavahetusega, palvega, Marie-Helene P. soovi kohaselt perekonnaseisuseaduse § 1. alusel avada esileheküljed Tallinna linna perekonnaregistris temale,

Mathilde-Helene P-le ja ta tütrele Helene-Marie P-le.

Kirjavahetuses oli muuseas ka Lenin-gradi keskraiooni perekonnaseisuameti tunnistus Aleksander P. ja Mathilde-Helene P. neiuna B. abielulahutuse kohta, millest selgub, et ülaltähendatud isikute abielu on lahutatud 9. mail 1928., kusjuures lahutatud naisele Mathilde-Helene P-le on antud tagasi tema neiu põlve perekonnanimi B.

Riigikohtu administratiiv osakonna seletus nr. 659 — 1922. a. järgi tuleb tunnustada Eestis Nõukogude Vene kodanikkude suhtes Nõukogude Vene kompetentsete asutiste abielulahutuse toimetusi, kuna Eesti vabariigi kodanikkude suhtes Nõukogude Vene asutiste abielulahutuse otsusi ei saa tunnustada.

Hiljem maksmahakanud abieluseaduse § 34 (R. T. nr. 138 — 1922.) määrab, et välismaal toimetatud Eesti vabariigi kodanikkude abielu lahutamine, kui see on toimetatud koha peal maksva seadusliku korra järgi, loetakse Eestis maksvaks, kui seesugune lahutamine sündis ühel neist põhjustist, mis nähtud ette meie abieluseaduses lahutamise kohta.

Arvestades eeltooduga ja asjaoluga, et Riigikohtu otsus käib ainult Eesti vabariigi kodanikkude kohta, kuna käesoleval juhtumil mees, Aleksander P. on S.N.V.L.

kodanik ja naine, Mathilde-Helene P. Eesti vabariigi kodanik ning abielulahutuseks on põhjus ka meie abieluseaduse kohaselt (abieluseaduse § 24, R. T. nr. 138 — 1922), sest Mathilde-Helene P. on juba 1921. a. oma mehe Aleksander P. juurest Venemaalt lahkunud, asudes elama Eestisse ja abielu on lahutatud alles 1928. a. ja seepärast käsitades perekonnaseisuseaduse § 50 ja 51 (R. T. nr. 195 — 1925.) ning perekonnaseisuseaduse juhtnõõride § 68 (R. T. nr. 48 — 1926.).

Otsustan: Tunnustada Leningradi keskraiooni perekonnaseisuameti poolt 9. mail 1928. a. S.N.V.L. kodaniku Aleksander P. ja Eesti vabariigi kodaniku Mathilde-Helene P. neiuna B. abielulahutuse toimetust, kusjuures lahutatud naisele antud tagasi tema neiu põlve perekonnanimi B. ja märkus sellest abielulahutusest kanda Tallinna linna perekonnaregistrisse.

Nii oleks siis lühidalt, välismaal toimetatud Eesti kodanikkude abielulahutuse registreerimine Eestis praktilisest küljest. Arusaadavalt tegelikult elus eelkäsitatud küsimuse suhtes võib tekkida ka väga keerukaid probleeme, kuid sel juhtumil on otstarbekohasem enda arvamuse või seisukoha kindeldamiseks nõutada ka kohtu- ja siseministeeriumi autoriteetset seletust.

— n.

Abielulahutuste asjus kohtuotsuste ärakirjade saatmisest ja statistiliste teatelehtede täitmisest.

E. Valk.

Tsiviilkohtupidamise seaduse § 1356¹¹ põhjal kohus saadab abielulahutuste asjus kohtuotsuste ärakirjad asutistele või isikutele, kelle juures abielu sõlmiti, märkimiseks sellekohastes raamatutes, s. t. abielude registreerimiseks ettnähtud raamatutes.

Riigikohtu juhatuskirjaga, milline avaldatud Riigi Teatajas nr. 27 — 1931. a. art. nr. 167 all, kohustatakse kohtuasutisi abielude maksvusetuks tunnistamise ja lahutamise üle kohtuotsuste ärakirju saatma peale koguduse vaimuliku, kelle juures abielu sõlmiti, ka vastavale omavalitsusele perekonnaregistrites tarvilikkude sissekannete tegemiseks.

Tekib küsimus, miks ärakirjad kohtuotsustest saadetakse kahte kohta ja teata-

vasti mõlemasse üheks ja samaks otstarbeks. Kui tahetakse abielulahutusi märkida kahes raamatus — abieluregistris ja perekonnaregistris, milleks küll mõtet pole — siis milleks pole seda märkimist peetud tarvilikuks vallaomavalitsuse abieluregistris, sest Riigikohus, kes seadusi seletab, oma ülaltähendatud juhatuskirjas Tsiviilkohtupid. seaduse § 1356¹¹ mainitud vastavate asutiste all, kellele ärakirjad kohtuotsustest saata tuleks, mõistab ainult koguduse vaimulikke. Kui juba üldiselt on tarvilikuks tunnistatud abielulahutuste märkimine peale perekonnaregistri ka abieluregistris, siis tuleks seda teha ka juhul, kui abielu registreeritud omavalitsuses, sest sagedasti on abielu sõlmitud ühes ja perekonnakirja peetakse teises omavalit-

suses, kuna isikute kohta, kelle abielu sõlmitud enne 1. dets. 1927. a., kuigi omavalitsuses, perekonnakirja üldse ei peeta.

Üldse pole kahte kohta kohtuotsuste ärakirjade saatmine otstarbekohane; samuti ka ärakirjade saatmine (abielusõlmimiste) abielulahutuste kohta siis, kui lahutatute kohta ei peeta perekonnakirja perekonnaseisuseaduse kohaselt, sest abieluregistrisse ei saa kunagi märkida pärastisi perekonnaseisumuudatusi, samuti kui ei märgita sünniregistris surmajuhumeid, vaid seda ülesannet täidab teine raamat — perekonnaregister. Pealegi alates 1. juulist 1926. a. ei saa märkida perekonnaseisumuudatusi vaimulikkude raamatutes, millised pole enam maksvad, ning peale 1. juulit 1926. a. olnud perekonnaseisumuudatusi ei tohiks vaimulikud paigutada enam nende poolt väljaantavatesse personaalraamatu väljavõtetest, mida küll sagedasti tehakse.

Järelikult, Tsiviilkohtupidam. seaduse § 1356¹¹ oli maksev ja kohaldatav ainult kuni 1. juulini 1926. a. Alates 1. juulist 1926. a. ärakirjad kohtuotsusist abielulahut. asjus tuleksid saata ainult omavalitsusele, kus peetakse lahutatute kohta perekonnakirju. Kui aga perekonnakirjasid lahutatute kohta veel avatud ei olnud (abiellunud 1. juulist 1926. a. kuni 1. dets. 1927. a.), siis ei tuleks nende kohta ärakirju kohtuotsusest abiel. lahut. asjus üldse saata — n.n. „märkimise otstarbel vastavates raamatutes“, samuti kui ei saadeta surmaaktidest ärakirju isikute kohta, kel perekonnakiri avamata uue seaduse kohaselt.

Mis puutub statistiliste teatelehtede kokkuseadmisse abielulahut. asjus, siis ka selles puudub kindel kord. Perekonnaseisuseaduse § 49. märkuse järgi peaks seda tegema omavalitsus, kus peetakse perekonnakirja, mis on iseenesest loomulik, kuid et suuremalt jaolt lahutatute kohta veel perekonnakirja ei peeta, siis on seaduses tühi koht — kas niisuguste kohta statistilise teatelehe koostamine on sundlik ja kes seda peab tegema.

Riigi Statistika Keskbüroo seletab, et niisugustel kordadel peab statistiline teateleht koostama seal, kuhu kohtuotsusest ärakiri saadetud, milline seletus pole aga vastuvõetav, sest rahukogu saadab ärakirjad kohtuotsusest abielulahutuse asjas asutisele või isikule, kelle juures sõlmiti abielu, kusjuures see ärakiri võib sattuda ka vaimulikule, kes pole perekonnaseisum ametnik ja kes pole kohustatud statistilist teatelehte koostama. Ka võib juhtuda, et abielu on sõlmitud kirikus, millist polegi või kuhu on võimata saata ärakirja.

Abielulahut. statistilisel teatelehel tuleb märkida registreerimisraamatu järjenumber, millise registreerimisraamatu järjenumber see aga peab olema, on selgusetu. Igatahes tuleb järeldada, et mingisugune asutis peaks registreerima vastavas raamatus abielulahutusi, nagu selgub ka abielulahutuse lehe tekstist ja nagu seda näeb ette Perekonnaseisuseaduse § 49. Kes seda registreerimist aga peab korraldama ja kuidas see sünnib (registr. raamatu vormi pole antud), on juhtnöörides lahtiseks jäetud, milline aga vajaks hädaliselt selgitamist.

Vallasekretäride palga riigi kanda võtmise võimalustest.

Rasked majanduslikud ajad ei ole mõjuta jäänud ka valla eelarvetele, kus on katsutud teha võimalikke kärpimisi ja kokkutõmbamisi. Muidugi ei ole selle juures puutumata jäänud ka vallasekretäride palgad, milliseid igalpool tunduvalt on vähendatud. Palkade vähendamine on aga vallavalitsustele seotud teatud vormalisustega ja raskustega ning tihtigi on selle juures komistatud paragrahvide rägastikus. See aga kutsub esile asjatut energia ja ajakulu ning halvendab sekretäride ja vallaelanikkude, kui ka vallavalitsuste ja järelevalve asutuste vahekordi.

Meil vallasekretäride palgad on olnud alati võrdlemisi madalad ning mitte kunagi ülemäära kõrged. Seda asjaolu aga ei ole osatud, või tahetud näüid üldises kuld kokkutõmbamise tuhinas tähele panna. Tuuakse ette, et põllusaaduste hinnad on miinimumini langenud, elatismiinum üldse alla läinud jne. Kas aga vallasekretäride palgaolud olid varemalt ajakohased, seda ei vaadata ega küsitagi.

Ei ole kerge vallasekretäri amet, nagu võib arvata mõni asjast kõrvalseisja ja asjaga vähetuttav isik, vaid see amet seab üles erilisi tingimusi selle pidaja suhtes,

millele ta peab vastama. Näiteks peab sekretär olema osav kantseleijuhataja, hea raamatupidaja, tubli seadusetundja, majandusmees, seltskonnategelane jne. Tema peab sammuma ajaga kaasas igas suhtes, ning järjekindlalt omi teadmisi täiendama. Temalt nõutakse kutseeksami sooritamist, milleks on tarvilik vastav haridus ja aastatepikune praktika. Ei saa vallakantseleid võrrelda mõne linnabürooga, kus on määratud kindlaks asjaajamistunnid, mil ukseid avatud ja jutuloovivajaid vastu võetakse. Tegelikult on valdades seisukord kujunenud ikkagi sarnaseks, kus tullakse ja minnakse miilal juhtub, isegi öösel. On ju maainimestel igal ajal kodust väljasõitmisi ja sarnastel kordadel astutakse möödaminnes ka vallamajja ja korraldatakse ühtlasi ka vallaasjad. Sellega peab vallasekretär igal juhul leppima, kui ei taha sattuda vastollu rahvaga ja soovitakse alalhoida head vahetkorda.

Eeltodust selgub, et praegusaja vallasekretäri nõutakse palju, sellepärast on nad õigustatud saama ka vastavat tasu oma mitmekülgse ja kaugeltki mitte kerge töö eest.

Et aga sekretäride palgaküsimus on kerkinud esile väga teraval kujul paljudes, kui mitte kõikides valdades, siis tuleks otsida mõjuvaid abinõusid, mis aitaks kaasa sekretäride seisukoha kindlustamiseks ega laseks sekretäre sattuda ebaõiglasesse seisukorda.

Tundub, et otsejoonelise väljapääsu teena oleks see, kui sekretäride rahapalga maksaks riik umbes samadel alustel nagu see sünnib praegu õpetajatele. Siis isenesest langeks päevakorralt ära sekretäride palgaküsimus ega sünnitaks see enam mingisugust vaielust; kaoks igasugused arusaamatused, seaduse võõriti mõistmi-

sed jne. Kindlasti paraneks ka sekretäride ja vallarahva vahetkord, mis ei ole kaugeltki vähese tähtsusega asiolu. Ka on riigi poolt palgamaksimisel muid positiivseid omadusi. Kaoks vallakassadest kviitungid sekretäridele ettemakstud palga peale, nagu ajalehtede teatel neid tihtigi on leitud revideerimistel; pensionikapitalimaks peetakse kinni juba palga väljasaatmisel, ega sünnitaks see valdades enam tülikat kirjavahetust, dokumentide kuhjumist ja muud tööd. Edaspidi ette tulevad palgamuudatused sünniks ühtlase alusel riigiteenijatega ja ei sünniks mingeid üllatusi, mis tabaks ainult sekretäre. Palgad ühtlustataks üle riigi ja kaoks maakondlik palkade ja soodustuste vahe, nagu see on praeguse olukorra juures, kus ühes maakonnas on sekretäridel mitmesugused soodustused, nagu: vanustasu, arstiabi jne., kuna teises need täiesti puuduvad. Selline ebaühtlane seisukord pole õiglane ega põhjendatud. Palga riigi kanda võtmisega langeks aga ühtlaste soodustuste osaliseks kõik sekretärid ja see oleks suur samm edasi, sekretäride teenistustasu ühtlustamise mõttes.

On tarvis hakata energiliselt samme astuma selleks, et vallasekretäride palgad võetaks riigi kanda. Selle läbiviimine annaks kindlasti häid tulemusi ja ei oleks sellest karta mingit kahju ei riigile ega ka vallaomavalitsustele. Mil viisil seda läbi viia ja missugustel tingimustel, seda näitaks ligem asja juurde asumine. Usun aga, et see ei peaks esile tooma ülesaamatuid raskusi, arvestades sellega, et vallasekretäride arv õpetajate arvuga võrreldes on hoopis väike ja viimastele palga maksimine riigi poolt on iseendast mõistetavaks ja täiesti ülesaadavaks kujunenud.

Vallaomavalitsuslane.

Riigikohtu seletusi.

Vallavolikogu liigete kaebamise õigustest vallavolikogu otsusele.

Riigikohtu admin. os. otsuses 13. V. 1932. a. (Adm. T. nr. 139, I 1932) selles asjas seletab:

„Asja arutanud ja prokuröri arvamus kuulunud Riigikohus leiab: Nagu nähtub asjatoimetuses olevast N. vallavolikogu koosoleku protokollist nr. 6, 5. nov. 1931. a. on kaebajad N.N. N.N., kui vallavolikogu liikmed, ise nende poolt rahukoh-

tunikule kaevatud N. vallavolikogu otsuse tegemisest osa võtnud. Sealjuures ei ole näha, et kaebajad oleks arutuses olnud küsimuse kohta tehtud ettepaneku vastu hääletanud. Võtsid kaebajad, kui vallavolikogu liikmed asja otsustamisest ise osa, siis ei ole neil õigust selle volikogu otsuse vastu administratiivkohtu korras kaevata, nagu Riigikohus mitmel korral juba on seletanud. Rahukohtuniku otsus oma lõpptulemuses on õige“.

Sellest otsusest järeldub, et vallavolikogu liikmed võivad protestida selle otsuse vastu, mille vastu nad hääletasid vallavolikogus ja mille kohta tehakse protokollimärkus (eriarvamine).

Kas vallaomavalitsuste asutiste ja samuti maavalitsuse otsuste vastu avaliku algkooli asukoha määramise ja ehitatava algkooli maja projekti kinnitamise küsimustes võib administratiivkohtu korras kaebusega esineda?

Avalikkude algkoolide seaduse §§ 24, 26 ja 28 (R. T. 75/76 — 1920. ja R. T. 56 — 1930.) ning Avalikkude algkoolide hoonete ehitamise määruse §§ 49 ja 50 (R. T. 11 — 1930.) järgi ei kuulu maavalitsuse võimkonda avaliku algkooli asukoha määramine ja ehitatava algkoolimaja projekti kinnitamine. Avalikkude algkoolide võrgu kava kinnitab haridus- ja sotsiaalinister majandusministri nõusolekul ning algkooli hoonete ehitamise ja ümberehitamise projektid kinnitab Haridus- ja sotsiaalministeerium. Nii vallaomavalitsuse asutiste kui ka maavalitsuse otsused neis asjus on Avalikkude algkoolide seaduse § 26 järgi üksnes kavatsused, mis nõuavad veel teiste administratiivasutiste heakskiitmist ja kinnitamist ja sellepärast ei saa nende otsuste vastu üldse esineda

sisulise kaebusega administratiivkohtu korras, vaid asjastuhvitatud võivad neis asjus esineda oma seletustega üksnes asutisele, kelle võimkonda kuulub asja lõplik otsustamine, ja alles viimaste otsuste peale võib esineda kaebusega administratiivkohtu korras.

(Rkha. toim. nr. 718, I — 1931.)

Kas vallavanem on õigustatud palka saama aja eest, millal ta oli ametist tagandatud?

Vastus: Eitav.

Vallavolikogude valimise ja vallavolikogude ning vallavalitsuste korraldamise seaduse (R. T. 97 — 1926) § 86. määrab, et vallavanem ja tema abid saavad oma tegevuse eest kindlat palka. Sellega on silmas peetud, et tähendatud vallavalitsuse liikmed ei ole harilikud ametnikud, kelle amet peab andma neile elu ülalpidamiseks võimaluse, vaid ainult tasu tegelikult omavalitsuse asjaajamiseks kulutatud aja eest, mis neil kaduma läheb nende töölikult elu ülalpidamiseks tarvilikust teenistustasust. Kuna vallavanema ametist tagandatud isik mingit tegevust valla asjade ajamise juures enam avaldada ei või, siis puudub temal ka õigus nõuda tasu tegevusetähtsuse eest.

(Rkha. toim. nr. 151, I — 1931.)

Küsimusi ja vastuseid.

Küsimus Nr. 27. Vallasekretäri asendamisest puhkuse korral.

Kas võib vallasekretäri puhkuse ajaks vallavalitsus määrata tema k. t. sekretäri abilist või kantselei ametnikku, kui viimasel puudub vallasekretäri kutse? Kas maavalitsus on õigustatud sarnast määramist ärakeelama ning kutseõigusega k. t. puudumisel vallasekretäri puhkusest ilma jätma?

Vallasekretär Valgamaal.

Vastus: Vallasekretäri puhkuse ajal täidab vallasekretäri kohuseid vallavolikogu poolt määratud isik. Seaduses ei leidu otseseid takistusi selleks, et vallasekretäri äraoleku ajal võiks ajutiselt täita vallasekretäri kohuseid ka vallasekretäri kutseta vallavalitsuse ametnik. Maavalitsusel jääb õigus protesteerida vallavolikogu otsuse vastu.

Küsimus Nr. 28. Maavalitsuse tee avamise õigusest.

1) Maavalitsuse poolt on 1930. a. kinnitatud valla III kl. teede võrk, kuhu on ülesvõetud ka uuel rajada ja väljaehitada tulev tee. Kas võib maavalitsus keelduda maavõõrandamisest tee alla ja tee avamisest põhjendustega, et see temal rahapuudusel võimata?

2) Kas võib maavalitsus keelduda jalgteede alla maavõõrandamisest, kui vallavolikogu on jalgteede võrgu kindlaks määranud ning sinna ülesvõtnud uuel avada tulevaid jalgteid?

Vallasekretär Valgamaal.

Vastus: 1) Maanteede seaduse § 15 järgi, III klassi teede avamise ja ehitamise otsustab maavalitsus. Sama seaduse § 12 põhjal maksakse tasu võõrandatud maade eest teedekapitalist. Selle kapitali summasid võib tarvitada maavolikogu määratud piires (Maant. sead. § 56). Arvestades seda, tuleb küsimusele vastata jaatavalt.

2) Küsimusele tuleb vastata jaatavalt.

Vastutav toimetaja: F. Wellner. Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.